

הגר"א – ביאורי אגדות בכורות ח :

וענין הבנין ההוא, כמ"ש [פ"ק דברכות ג.] שלש משמורות היו הלילה. וכתבו המפרשים שהוא על שלש נפשות של אדם, נר"ן, נפש בה התאווה לענינים הגופניים, וד"ש נפש רחבה. והרוח בה הכבוד והקנאה, כמ"ש ורוח גבוה, גבה רוח, ורוח נכאה, שהוא הקנאה תיבש גרם, כמ"ש [משלי יד] ורקב עצמות קנאה. וכל הכבוד ומידותיו תלויין בהבלי עולם.

ומשמרה ראשונה בתחילת ילדות שואף לתאווה, כי הילדות והשחרות כו' [קהלת יא. י]. ואמר [שבת קנב.] דברים שעושים בילדותו מרבים הבל בזנותו, כמ"ש רש"י [שם] על תאות המשגל. וכן על כל התאות. וזהו חמור נוער, שהוא בעל תאווה, אשר בשר חמורים בשרם, והכל עניני החומר. ובאמצעות האדם הולך ורודף אחר הכבוד והעשירות, ככלבים שצועקים הב. ובמשמרה הג', שרואה חליפתו, ואז מתנוצצת הנשמה, ואז תינוק יונק משדי אמו, כמ"ש [שם ה] דדיה יורה בכל עת, באהבתה כו'. ואשה מספרת עם בעלה, כמ"ש [חושע ב] ואשובה אל אישי הראשון, שחורר להקב"ה, שהתורה מביאה לידי מעשה, כמ"ש בתפלה השיבנו אבינו לתורתך וקרבינו כו'.

והוא ענין של שלשה בנים של אדה"ר, קין והבל ושת. קין עסק בעבודת האדמה, לחם לאכול לשכור. והבל עסק בעבודת הצאן, כמ"ש [חולין פד:] ועשתרת צאנך כו' שמעשרות את בעליהן, בקנינים המדומים. ושת בדמותו בצלמו, מכלל דעד השתא אוליד רוחין בישין ושדין [עירובין יח:] כה, והם קין והבל כידוע.

וידוע שגר"ה הם בראש ובטן וגויה, ששם נר"ן במות לב וכבר כידוע, שהם נגד שמים וארץ ואויר, כמ"ש בספר יצירה [פ"ג]. ולכן קין איש האדמה, ואמר להבל למה אתה עובר על אדמתי פרח באויר, כי כל עסקו בענינים חומרים עסקי הגוף. אבל הבל עסקו בענין הבלים, ובונה בתי כנסיות להתגדל ולהתפאר בהם, וכן צדקות להתגדל כמ"ש בזהר [בראשית כה:] ע"פ ונעשה לנו שם, וכל זה הבל, כמ"ש בקהלת [א. ב] הבל הבלים, מה יתרון לאדם בכל ובל חטאים של התאווה הכל בנפש, והנפש אשר תאכל, ואמרו [חולין קג.] נפש לרבות את השוטה. ויבא קין מפרי האדמה מן הפחיתות, שאינו נותן לה רק אותן שא"צ לאכילתו המשוויר. וד"ש [תנחומא בראשית פ"ט] זרע פשתן, שאינו נאכל. והבל הביא מבכורות צאנו כו', שכל ענינו לקנות שם ותפארת בארץ. ויהי בהיותם בשדה ויקם קין אל הבל אחיו ויהרגהו. הענין כמ"ש בעשוי איש יודע ציד איש שדה, שזה מדה של קין כה, איש יודע ציד לרמות, כמ"ש כי ציד בפיו, כמ"ש רש"י. ועל מדתו של הבל יס ואמרו [אבות ב יג] כל מעשיך יהיו לש"ש, אפילו בענינים הגשמיים, והזהירו על מדת התאווה ביותר, שכל אכילה ושתייה יהי לשם שמים. הענין כמ"ש הביאה לי ציד ואוכלה ואברככה לפני ה' כו'. וכן אכילת השבתות ותענוגות, וקראת לשבת עונג. הענין כמ"ש הרשבי"א באגדת לויטן ושאר המפרשים, כי אין הנשמה שלימה אלא באכילה ושתייה, שיתיישב הגוף. וזהו סעודת לויטן לע"ל. וכן כל הסעודות של מצוה. כמ"ש [טור א"ח סי' ה] על רופא כל בשר ומפליא לעשות שקושר רוחני בגשמי במאכל, כי הגוף נהנה במאכל, והנשמה בכוננת האכילה לשמו כמ"ש בגלגולים. ואין חיזוק לשום דבר אלא באכילה ושתייה. והנשמה גר בעה"ז במדותיו, ע"כ כל מעשיך יהיו לש"ש, ואז תתייבש הנשמה בעולם. והנשמה מדורה בראש ושמים כנ"ל. וזה סוד לש"ש, בשביל הנשמה, ואז חיבור לשמים וארץ. וזה סוד הציע השמים על הר סיני [תרי"ג ברייתא דר' ישמעאל פסקא יז].

ובן ברשע שאוכל לתאווה גופו זה המדה המתקיימת לו, אבל מדת הרוח אין לו קיום, כי אין לו יסוד בגוף באכילה ושתייה, כי הכל למדות הנפש. לכן מדות הרוח אין לו קיום, מ"ט שיקרא לא קאי [שבת קד:], ואמרו [שם] שקר אין לו רגלים כנ"ל, אמת מלבן לבני כמ"ש לקמן. וכן אמרו [ב"ב צח.] האי מאן דיהיר אפילו אאינשי ביתי לא מקבל. וכן כל החנוף סוף נופל בידו וז"ש ויהי בהיותם בשדה, עוסק בעניני גופו, איש שדה כנ"ל. ויקם קין אל הבל אחיו ויהרגהו, שאז אין לו שליטת הבל, לכן ויהרגהו, שאין לו קיום כנ"ל, כי הצדיק כובש יצרו של התאווה ולאכול, בשביל להיות לו כח למדותיו של הקב"ה, אבל הרשע שאינו עושה לש"ש, א"א לכבוש את התאווה, כי מי יאכל ומי יחוש חוץ ממנו.

חולין קב

ענין: נפש לרבות את השוטה

שם משמואל סוכות תרע"ח

ונראה דשלש מתנות טובות אלו מקבילות ומביאות תועלת לגוף ונפש ושכל. מן הוא מאכל שמלאכי השרת אוכלין והוא מפסק השכל, וכנראה שהוא מקשר הנשמות בשרשן, וחכמינו ז"ל רמזו זה בש"ס יומא (ע"ה). תניא אידך גד שמגיד לישראל אי בן תשעה לראשון ואי בן שבעה לאחרון וכו', עוד שם אם נמצא עומרו בבית רבו הראשון וכו', עוד שם אם נמצא עומרה בבית בעלה וכו'. באר היא הנובעת ממטה למעלה והיא לעומת הנפש שפירושו רצון כמ"ש (בראשית כ"ג ח') אם יש את נפשכם, וכברשי' חולין (ק"כ) בהא דנפש לרבות השוטה וכבר הזכרתיו הרבה פעמים, והיא התשוקה שבלב ישראל לאביהן שבשמים, ורמזו ז"ל במדרש (ב"ר פ"ע) וירא והנה באר בשדה רחב"ח פתר ב' שית שטיק ור' יוחנן פתר לה בסיני, הרי שבעה דברים שנכללו בה לעומת שבע מדות הנפש הנטועות בלב. ענין כבוד הם מקיפים גם את הגוף, ע"כ הביאו תועלת גם לגוף לכלול בקדושה העליונה עם הנפש והשכל. והם מתאימים למשה אהרן ומרים, שבזכותם היו להם ג' המתנות הטובות. מן בזכות משה, וכבר דברנו באריכות שמרע"ה ה' השכל של ישראל והשלימים בבחי' השכל, ז"ע כמ"ש אמרו ז"ל (גדרים ל"ח). שלא ניתן הפלפול אלא למשה והוא נהג בו טובת עין ונתנו לישראל, וידוע דפלפול הוא תולדות השכל. באר בזכות מרים, והיא השלימה את ישראל בהתעוררות הנפש ובתשוקה לשמים,

וכמ"ש (שמות ט"ו כ') ותקח מרים הנביאה אחות אהרן את התוף בידה וגו', וידוע דכלי זמר מעוררים את כחות הנפש, וכמו שפעולתה בגשמיות כן ברוחניות. ענין כבוד בזכות אהרן, והוא השפיל א"ע לעשות שלום בין איש לרעהו ובין איש לאשתו אוהב את הבריות ומקרבן לתורה, ואפי' לאנשים פחותים בשפל המדרגה השפיל א"ע להגביהם, וע"כ בזכותו ענין כבוד שמקיפין את החלקים הפחותים שבאדם שהוא הגוף וכנ"ל: וי"ש לומר שלעומת שלשה אלו הם שלשה הזמנים, ר"ה ויוהכ"פ וסוכות. ר"ה כשמו בחי' הראש שהוא השכל. יוהכ"פ בנפש ומצות עינוי שהיא אבית הנפש, ולעומתו מתעוררים ישראל בתשוקה לאביהן שבשמים בנפש חפצה. ובקדושה של שחרית יסד הפייטן רצית להמציא כופר קדוש לבעבור תברכך כל נפש, צום אבחרהו קראת עינוי נפש. וידוע עוד מענין עשרה העמקים שבלב שלעומתם אומרים בעשי"ת שיר המעלות ממעמקים, וביוהכ"פ נפתח העומק העשירי שבלב, וע"כ לעומתו הוא זמן שכה"ג נכנס לפני ולפנים, וידוע שק"ק בעולם הוא דוגמת הלב שבאדם. סוכות הוא שהאדם בכל אברי הגוף נכנס לסוכה, הוא קירוב גם לגוף, וחכו"ל רמזו לזה שכל ענין ישיבת סוכה קראו בשם השינה ישנים תחתיו אין ישנים תחתיו, כי בעת השינה לא נשאר בגוף אלא קיסטא דחיותא, וכן היא צורת המצוה שהגוף אף בלי השכל וכלי הנפש יתקרב ע"י מצוה זו. ובאמת שזוהו תכלית שלימות האדם שאפי' חלקיו הפחותים יהיו נכללים בקדושה, וקירוב השכל אינו כ"כ רבועתא כמו קירוב הנפש, וקירוב הנפש אינו כ"כ רבועתא כמו קירוב הגוף, וסוכות הוא זמן קירוב רחוקים, וזהו ענין ניסוך המים שבסוכות, וכבר דברנו מזה באריכות, וכל עוד שאין הגוף נכלל ג"כ בקירוב עדיין אינו נקרא אדם שלם:

WHATSAPP